

DET KONGELEGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 OSLO

FORSVARSDEPARTEMENTET	
SAKNR. 09 / 00484 - 1	00
20 JAN 2010	
ARKBET:	204.3 - spm
KASSERES 5 ÅR	
KASSERES 30 ÅR	
BEVARES	

Deres ref.
2009/00484-45/FD I 4/FRI

Vår ref.
201000434- /MRU

Dato
19.01.2010

Høring - utkast til instruks om sikkerhetstjeneste i Forsvaret

Det vises til Forsvarsdepartementets (FD) brev av 2. oktober 2009, aksept fra avdelingsdirektør Vikanes om forlengelse av høringsfrist til 12. januar, samt e-post til Vikanes 15. januar hvor brev av 12. januar utgår og erstattes av dette.

Generelle merknader til instruks

Utkastet til instruks er et godt utgangspunkt for arbeidet med sikkerhetstjenesten i Forsvaret. Utkastet gir på en klar og informativ måte oversikt over Forsvarets sikkerhetstjenestes (FSA) rolle, mandat og oppgaver, samt at det etableres gode styrings- og kontrollmekanismer, blant annet ved etablering av et eget tilsynsutvalg.

Virksomheter som har overvåking, sikkerhet og etterretning som sine oppgaver, er avhengig av høy legitimitet hos borgerne, andre myndighetsorganer og folkevalgte. Grunnlaget for denne legitimiteten ligger i et godt og omforent legalt grunnlag og tilstrekkelig interne og eksterne kontroll- og styringsmekanismer. Justisdepartementet (JD) er enig i at navnet endres til FSA for å indikere at FSA ikke fremstår som den fjerde nasjonale etterretnings- eller sikkerhetstjeneste. Selv om dette er en instruks for FSA er det i flere paragrafer benyttet uttrykket "Forsvaret". Dette bør vurderes.

Postadresse
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Akersgt. 42

Telefon - sentralbord
22 24 90 90
Org. nr.: 972 417 831

Politiavdelingen
Telefaks
22 24 95 30

Saksbehandler
Morten Rustad
22 24 53 05

Generelle merknader til hjemmelsgrunnlaget for FSAs virksomhet

JD vil understreke at FSA ikke har kompetanse etter etterretningsloven, politiloven eller straffeprosessloven med forskrifter. Etterretningsloven, sikkerhetsloven, politiloven og den militære og sivile straffe- og prosesslovgivning utfyller hverandre og gir en nasjonal ramme for Etterretningstjenesten, Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Politiets sikkerhetstjeneste og politiet. Virksomheten til FSA må finne sin plass og sitt hjemmelsgrunnlag innenfor dette legale system. JD tiltrer derfor at FSAs virksomhet reguleres i instruks.

I Norge i fredstid har FSA lovhjemmel til å foreta inngrep i den personlige rettssfære i medhold av lov om politimyndighet i det militære forsvar, sikkerhetsloven og lov om forsvarshemmeligheter (på militært restriksjonsområde og ved militære øvelser). Militær sjef har også kompetanse til å beslutte militær ransaking (straffeprosessloven § 193, 2. ledd) og militær inspeksjonsrett (iht militær kommandomyndighet). Utover de bestemmelser som gjelder *enhver* som nødlovgivningen og straffeprosessloven bestemmelser om beslag og pågrepelse, kan FSA utover dette kun foreta inngrep dersom den som utsettes for inngrepet uttrykkelig har gitt sitt samtykke. For ordens skyld poengteres at FSA sin virksomhet i utlandet må foregå innenfor rammene av så vel internasjonal og norsk rett, som mottakerstatens rett og i samsvar med inngåtte statusavtaler.

Vi ber FD på denne bakgrunn vurderer å ta inn en bestemmelse innledningsvis i forskriften som klargjør det rettslige grunnlaget for FSA sin virksomhet. Vi viser til at det har vært reist spørsmål om det rettslige grunnlaget for tjenesten, og at det kan være nødvendig å klarlegge dette for å påse at FSA ikke opererer innenfor ansvarsområdene til politiet, PST eller NSM. FSA skal som nevnt utelukkende operere innenfor Forsvaret, og har ansvaret for sikkerhetstjenesten i Forsvaret etter sikkerhetsloven med forskrifter og for militær etterforskning etter lov om politimyndighet i det militære forsvar og militær straffelov.

Merknader til enkeltbestemmelser i instruks

Til §§ 2, 4 og 28 – militær kontraetterretning

I § 2 er det gitt en definisjon av begrepet "militær kontraetterretning" hvor det nærmere henvises til en definisjon i NATO-direktiv. I § 4 er oppgavene til FSA nevnt i bokstav f: *"utøve militær kontraetterretning, herunder være kontaktpunkt for militær kontraetterretning i NATO og i bilaterale samarbeidsforhold"*. I § 28 1. ledd uttales det at *"PST har det nasjonale ansvaret for kontraetterretning i Norge i fredstid, innenfor rammen av eget rettsgrunnlag"*. I § 28 2. ledd pkt. e sies: *"På norsk territorium i fredstid skal FSA: ...koordinere utøvelsen av tiltak på militært området med sikte på å avdekke og hindre ulovlig etterretningsvirksomhet mot Forsvaret og Forsvarets aktiviteter"*.

Det foreslås at definisjonen i § 2 og teksten i § 4 f om militær kontraetterretning blir i samsvar med forutsetningen i § 28 bokstav e om at slik virksomhet i fredstid i Norge for FSA sin del er begrenset til *militært område*. Hensikten med merknaden er å unngå uklarhet om ansvarsforhold. Etter politiloven § 17b, 1. ledd, nr. 2 er det PST som har ansvaret for forebygging og etterforskning av ulovlig etterretningsvirksomhet.

Innholdet av militær kontraetterretning utledes iht § 4 også av NATO-direktiv. Etter JDs oppfatning bør innholdet og definisjonen av militær kontraetterretning entydig framgå av instruksen.

Til § 6

Denne paragraf bør utgå. JDs oppfatning er at det ikke skal fastsettes en særskilt kongelig resolusjon om samarbeid mellom PST og FSA. Et samarbeid må følge de respektive etaters legale grunnlag. De forpliktelser som FSA er pålagt i instruksen bl a i forhold til PST er JD enig i, jf §§ 12, 26 og 28. Praktiske forhold bør som vanlig reguleres gjennom avtale mellom etatene.

Til § 9

Det bør vurderes om regelen i 1. ledd, 4. punktum er nødvendig hva gjelder henvisning til lov om militær politimyndighet. Formålet med forslaget er formentlig å unngå at militær politimyndighet skal omgå rettsikkerhetsreglene som instruksen foreslår for forebyggende sikkerhetstjeneste. Det kan imidlertid tenkes situasjoner hvor anvendelse av militær politimyndighet også kan og skal bidra til den forebyggende sikkerhetstjenesten. F eks vil militærpolitiet i kraft av loven kunne gripe inn overfor skadeverk, innbrudd mv som også kan innebære forebyggende sikkerhetstjeneste. Slik utkastet er formulert kan det skape uklarhet om rekkevidden av lov om militær politimyndighet ved at det innføres et forbud mot å bruke militær politimyndighet i den forebyggende sikkerhetstjenesten. Det vises her til at § 28, 3. ledd gir uttrykk for den motsatte regel mht tiltak etter lov om militær politimyndighet. (Lov om militær politimyndighet er lov nr. 33, ikke nr. 32/1988.)

Forbudet mot metodebruk som krenker den personlige integritet, jf. § 9, 1. ledd, siste pkt, synes overflødig ettersom det ovenfor henvises til sikkerhetslovens § 6 hvor den samme rettsregel kommer til uttrykk, dog med andre ord. Skal den forslåtte formuleringen stå må "personlig integritet" defineres i teksten.

Begrepet er også brukt i utkastet § 15.

Til § 11

Det er ikke umiddelbart klart hvilke situasjoner det er tenkt på i 1. ledd. Det kunne tenkes at instruksen kom til anvendelse ved hevdelse av suverene rettigheter på kontinentalsokkelen. Etter JDs oppfatning synes henvisningen i § 9, 1. ledd til sikkerhetsloven å være et godt og riktig utgangspunkt. Instruksens regler kan ikke være noe annet enn presiseringer av reglene i sikkerhetsloven og dertil hørende forskrifter.

Til annet ledd bemerkes at operasjoner i tillegg skal gjennomføres inne rammen av norsk lov. Det bør vurderes om dette skal tydeliggjøres i teksten.

Til § 14

Regelen i 2. ledd er ikke heldig plassert. Den er nær beslektet med § 8, og kunne vært plassert der. Subsidiært kunne kap. 3 vært rendyrket med regler som rettslige rammer. Paragrafene 10, 12 og 15 hører ikke naturlig inn under kapitteloverskriften "Rettslige rammer".

Til § 15

Det fremstår som noe uklart hva aktivitetene som beskrives i § 15 egentlig omfatter med hensyn til "innhenting av informasjon". Det kan etter JD oppfatning dermed fremstå som uklart hva som er FSA sitt hjemmelsgrunnlag for slik aktivitet, jf. § 3.

Regelen som fremgår av siste ledd synes feilplassert idet den ikke synes å ha noen sammenheng med utdanning, trening og øving. Dersom den skal ha betydning for FSA og ha gyldighet utenfor rammen av § 15, bør den stå som egen paragraf.

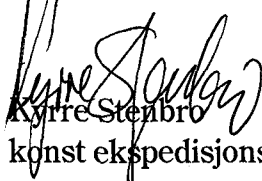
Til § 28

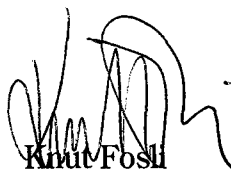
Første setning strykes, dette følger av politiloven § 17b nr. 2. I litra d synes ordet "er" å ha falt ut.

Til §§ 30 og 31

Her bør forholdet til NSM nærmere avklares. Dersom det i 2. ledd bokstav a i § 30 er monitorering som omtales, vises det til at denne myndigheten i utgangspunktet tilligger NSM, jf sikkerhetsloven § 15.

Med hilsen

Kyrre Stenbro
konst ekspedisjonssjef

Knut Fosli
avdelingsdirektør